

**Valtiosihteeri Pertti Torstila**  
**Suomi-Unkari Seuran Lahden osasto**  
**60-vuotisjuhla 22.4.2012 Lahti**

Arvoisa suurlähettiläs, Seuran ja Lahden kaupungin johto,  
Hyvät juhlavieraat ja Unkarin ystävät,

Minulle on suuri ilo ja kunnia saada pitää juhlapuhe Suomi-Unkari Seuran Lahden osaston 60-vuotisjuhlassa. Lahden ja Pécsin ystävyysuhde on ainutlaatuinen. Olen henkilökohtaisesti saanut tämän suhteen merkityksen kokea läheltä jo kohta 40 vuoden ajan.

Muutin perheineni ulkoministeriön virkamiehenä ensimmäistä kertaa Unkariin keväällä 1976. Toinen muutto ajoittui vuoteen 1992. Työskentelin lähetystösihteerinä kommunistisessa Unkarissa vuosina 1976–1978 ja suurlähettiläänä vapaassa, demokraattisessa Unkarissa vuosina 1992–1996. Näin kuinka taitavasti Unkari varjeli paikkaansa kommunistileirin onnelana ja näin, kuinka demokratia uudelleen palasi vuosikymmenien jälkeen kovia kokeneen Unkarin kansan pariin.

Muistissani on hyvin syyskuu 1989, jolloin Unkarin hallitus rohkeasti avasi Itävallan puoleisen rajansa. Sosialistimaan piikkilangat katkesivat, ja itäsaksalaiset turistit vyöryivät Itävaltaan ja vapauteen. Toimin tuolloin Suomen ETYK-suurlähettiläänä Wienissä ja näin, kuinka Länsi-Saksan suurlähetystön pihamaa täyttyi itäsaksalaisista perheistä. Unkarin toimilla oli suuri merkitys sille, että käynnistyi tapahtumaketju, joka hajotti kommunistisen Euroopan, mursi Berliinin muurin ja kaatoi Neuvostoliiton. Parin vuoden sisällä Eurooppa muuttui enemmän kuin edeltäneiden 40 vuoden aikana yhteensä. Myös Unkari aloitti tuolloin oman syvällisen poliittisen ja taloudellisen reforminsa.

Unkarilaista yhteiskuntaa läheltä seuraava tarkkailija on saattanut havaita, että yli 20 vuotta sitten alkanut muutos jatkuu yhä. Poliittisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän muutos sosialismista avoimeen yhteiskuntaan, komentotaloudesta markkinatalouteen on osoittautunut monin verroin odotettua vaikeammaksi. Kommunismin 50-vuotisesta painolastista irtaantuminen ei ole ollut helppoa yhdessäkään entisessä kommunistimaassa.

Suuresti arvostamani Unkarin presidentti Árpád Göncz sanoi minulle vuonna 1992 järjestelmän muutoksesta näin: ”Me voimme nopeasti muuttaa poliittisen ympäristömme kulissit, esitellä parlamentaarisen demokratian muodot ja rakenteet sekä muuttaa lait. Mutta me emme voi yhtä nopeasti muuttaa ihmistä, joka on vuosikymmenten ajan kasvanut totalitäärisen järjestelmän alaisena. Tähän muutokseen tarvitaan sukupolvien ponnistus.” Aika on osoittanut presidentti Gönczin arvion todeksi.

Suomen erityisasema Unkarissa on läpi miespolvien ollut aivan poikkeuksellinen. Suomalaisiin suhtaudutaan Unkarissa koskettavalla arvostuksella, tunteella ja lämmöllä. Suomen nykyinen Unkarin suurlähettiläs Jari Vilén kertoo kuinka presidentti László Solyom oli ensitapaamisessa aloittanut keskustelun siteeraamalla suomeksi Kalevalaa ja kertonut, että hänen lapsuuden kodissaan Kalevala oli kirjahyllyssä kunniapaikalla muistuttamassa vapaasta pohjoisesta ystävyyskansasta kulttuuriperintöineen. Tässä juhlasalissa olevat Unkarin ystävät ovat jokainen kuulleet vastaavia esimerkkejä yhteyksissään Unkariin ja unkarilaisiin.

Unkari sijaitsee Euroopan sydämessä, avainpaikalla. Kylmän sodan kaudella Suomesta tuli unkarilaisille vapaan maailman sillanpää, jonne he kansandiplomatiaksi kutsutun liikkeen kautta saattoivat tulla hengittämään toisenlaista ilmaa. Integraation Euroopassa Suomi on

joutunut kilpailemaan etu-asemastaan Unkarissa kovemmin kuin ennen, mutta olemme yhä veljesmaassa erityishuomion kohde, pohjoinen sukulaiskansa, poliittinen ja taloudellinen menestystarina, tärkeä partnerimaa. Suomi nauttii Unkarissa vertaansa vailla olevasta sankarikansa- ja sukulaisbonuksesta, jota olemme määrätietoisesti ja molempien maiden onneksi hyödyntäneet. Aikana jolloin poliittinen kanssakäyminen oli vaikeaa ja taloussuhteet rajoittuneita, silloinkin yhteistyön kanavat olivat auki, kansalaisyhteistyö kukoisti eivätkä sillat menneet poikki.

Pitkäaikainen Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja Heikki Koski on sanonut, että kansojen välinen ystävyys on niin arvokas asia, että sitä ei voi jättää yksin valtioiden hoidettavaksi. Ripaus inhimillisyyttä ulkopoliittikkaan ei ole pahitteeksi. Te Suomi-Unkari Seuran aktivistit tiedätte tämän erinomaisen hyvin. Ystävyyskaupunkien ja seurojen kautta tapahtuva vilkas yhteydenpito on rikastuttanut suhteitamme, joilla on pitkä kulttuuriin ja kielisukulaisuuteen pohjautuva tausta. Ulkoministeriön valtiosihteerinä tiedän, että kansalaisjärjestöt tarvitsevat valtiota ja virallista ulkopoliittikkaa tuekseen. Tätä haluamme myös puoleltamme antaa. Virallisen kannustuksen ja arvostuksen avulla luodaan edellytykset yritysten, kuntien, seurakuntien, järjestöjen, perheiden ja yksittäisten ihmisten yhteyksille ja vuorovaikutukselle. Kansalaisjärjestöt tarvitsevat tukea työlleen, valtiovalta antaa sitä, mutta sisällön työhönne rakennatte viime kädessä te kansalaiset, te Unkari-aktivistit itse.

Hyvät Unkarin ystävät,

Maailmansotien välisenä aikana maittemme välillä ei vielä ollut ystävyysseuroja eikä ystävyyskuntia nykyisessä merkityksessä. Kulttuuriyhteydet kukoistivat silti monin tavoin. Ainutlaatuinen tapahtuma oli vuoden 1928 suomalais-ugrilainen kulttuurikokous, johon osallistui yli kuusisataa suomalaista sen aikaista vaikuttajaa. Valtaosa matkasi Unkariin Baltian maiden ja Puolan kautta erityisellä ystävyysjunalla. Tiedemiesten kärjessä oli Eemil Nestor Setälä. Suomalaisuuden liittoa edusti Urho Kekkonen. Kekkonen oli tuolloin ensimmäisellä pitkällä ulkomaanmatkallaan, josta käynnistyi hänen elinikäinen ystävyytensä Unkariin. Samanaikaisesti Unkarissa oli myös parlamenttivaltuuskunta eduskunnan puhemiehen Paavo Virkkusen johdolla. Valtuuskuntaan kuului Kyösti Kallio, joten kesäkuussa 1928 Unkarissa oli samaan aikaan kaksikin tulevaa tasavallan presidenttiä. Vuoden 1928 kulttuurikokouksen seurauksena syntyi ensimmäinen kulttuurisopimus maittemme välillä.

Matkaa muisteltiin Unkarissa vuonna 2008 UKK-seuran juhlaseminaarissa Budapestissa, johon liittyen Unkarin parlamentissa avattiin vuoden 1928 kulttuurikokouksen juhlanäyttely. Yksi vuoden 2008 tilaisuuden osallistujista oli ministeri Marjatta Väänänen, jonka isä Urho Kittilä oli eräs vuoden 1928 kokouksen osallistujista. Marjatta Väänäsen rinnassa komeili sama perhoskoru, jonka hänen isänsä oli tuonut tuliaisena vuoden 1928 kongressimatkalta.

Vuoden 1959 kulttuurisopimus, joka tehtiin kahden yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisen maan, kommunistisen Unkarin ja kapitalistisen Suomen välillä oli johdannoltaan edeltäjänsä lyhyempi, mutta siinäkin viitattiin sukulaisuussiteisiin. Sopimusta on sen jälkeen jatkettu kulttuuriministeri Stefan Wallinin kirjeellä kulttuuriministeri István Hillerille joulukuussa 2008. Kirjeessä todetaan sopimuksen jatkuvan edelleen seuraavien viiden vuoden ajan. Sopimus luo toimivan pohjan moninaisille aktiviteeteille. Viimeksi sopimuksen alla on käynnistetty Suomen ja Unkarin nuorisovaihto-ohjelma.

Suomi-Unkari Seura, jonka toimintaa olen 1970-luvulta lähtien saanut läheltä seurata, perustettiin ystävyysseuraksi 10. lokakuuta 1950. Vain kaksi vuotta tämän jälkeen Lahteen perustettiin oma osasto, jota nyt täällä juhlimme. Ystävyyskaupunkitoiminta Suomen ja

Unkarin välillä alkoi vuonna 1956 kun Lahti ja Pécs solmivat ensimmäisinä ystävyyskaupunkisopimuksen. Suomi-Unkari Seura on vuosikymmenten mittaan laajentunut kaikki kansanosat ja koko maan kattavaksi järjestöksi. Tällä hetkellä Suomi-Unkari Seurassa on toimivia osastoja yli 50, ja niissä on jäseniä yhteensä noin 4300. Orimattilan ja Kozármisleny'n yhteistyösopimus on tuorein vuodelta 2010. Kun Unkarin yhteiskuntajärjestelmä muuttui Euroopan suuren murroksen myötä, se ei merkinnyt Suomen ja Unkarin suhteissa kokonaan uuden vaiheen aloittamista; yhteistyö ja vuorovaikutus sopeutuivat luontevasti uusiin olosuhteisiin. Suomen ja Unkarin suhteiden silta ei koskaan ole riippunut poliittisista ja taloudellisista suhdanteista. Se on aina perustunut kansojemme syvään keskinäiseen kunnioitukseen ja ystävyyteen.

Ensimmäinen ystävyyskaupunkikokous pidettiin Budapestissa vuonna 1979, jolloin kaupunkipareja oli jo kolmetoista. Tällä hetkellä ystävyyskaupunkipareja on yli 60. Egerissä keväällä 2009 järjestetty tapaaminen oli järjestyksessä yhdestoista ja seuraava kokous pidetään ensi kesäkuussa Espoossa.

Ystävyyskaupunki- ja ystävyyskuntasuhteiden tulevaisuus yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa silloin tällöin kyseenalaistetaan. Kysytään tarvitaanko tällaista yhteydenpitomuotoa ja onko tällaiseen varoja tilanteessa, jossa muitakin kontakteja on kasvavassa määrin. Onko ystävyyskuntatoiminta jäämässä sivuraiteelle, eikö se enää olekaan tärkeää?

Energinen ja elinvoimainen Lahti oli aikoinaan tässä asiassa edellä kävijä Suomessa. Kaverikseen se löysi Unkarista Pécsin, Unkarin helmen. Lahden yhdistyksen toiminnan erityispiirre ovat olleet säännölliset, kolmen vuoden syklissä toimivat ystävyysvierailut. Perhemajoitukseen tukeutuvat vierailuryhmät ovat olleet kansalaistason diplomatiaa parhaimmillaan. Tämän perinteen pohjalta Lahden ja Pécsin yhteistyösuhde on rakentunut poikkeuksellisen laajalle perustalle.

Kummassakin kaupungissa on kymmenittäin ystäväperheitä läheisine kontakteineen. Työssä ovat molemmissa maissa olleet täydellä sydämellä mukana laajat kansalaispiirit kaupunkien poliittisesta johdosta, elinkeino- ja kulttuurielämästä sekä harrastuspiireistä yksittäisiin henkilöihin. Lahden ja Pécsin välisen kansalaissillan rakentajien nimilista on niin pitkä, että minun on mahdotonta mainita teitä kaikkia nimeltä.

Kedves Magyar vendékunk,

A Finn - Magyar Társaság, amelynek tevékenységét az 1970-es évektől szorosan figyelemmel kísérem, egy baráti körként alakult meg 1950. október 10-én. Lahtiban csupán két évvel később már megalakult a helyi egyesület, ezt ünnepeljük ma itt. A finn-magyar testvérvárosi együttműködés 1956-ban vette kezdetét, Lahti és Pécs ekkor kötötték meg elsőként a testvérvárosi megállapodást.

Az energikus és lendületes Lahti ebben is élenjáró volt Finnországban. Magyar partnerként Magyarország gyöngyszemét, Pécs városát sikerült megnyernie. A Lahti egyesület tevékenységében különlegesen voltak a rendszeresen, hároméves ciklusokban egymást követő baráti látogatások. A családknál való elhelyezésre épülő csoportos utazás népi diplomácia volt a javából. E hagyományra támaszkodva Lahti és Pécs együttműködése kivételesen széles alapokra épült. Mindkét városban él több tucat család, akiket szoros szálak fűznek össze. Ebben a munkában széles társadalmi körök vettek szívvel-lélekkel részt, a politikai városvezetéstől kezdve a gazdasági és kulturális élet szereplőig, a

hobbyegyesületektől a magánszemélyekig. Köszönöm mindnyájuknak, és a rengeteg többi lelkes embernek, akiknek a nevét most nem tudom felsorolni. Az Önök által épített örökséget támogatni, ápolni kell, és meg lehet tölteni új tartalommal.

Hyvät ystävät,

Vuosikymmenien työllä rakennettua perintöä haluamme tukea ja ylläpitää ja tuoda siihen alati uutta sisältöä. Ilolla tervehdimme sitä, että maittemme EU-jäsenyys on tuonut tapaamisten aihepiiriin uusia yhteiskuntiamme laajalti puhuttavia ulottuvuuksia. Espoon kesäkuun kokouksen teema on äärimmäisen ajankohtainen: mikäpä muu kuin EU:n tulevat rahoitusratkaisut ja molempien maiden kuntareformit.

Palaan vielä kerran puheenvuoroni keskeiseen teemaan, maittemme erityissuhteeseen. Suomen ja Unkarin suhteiden poikkeuksellisuus on siinä, että se ei pohjaudu pelkästään poliittisiin tai taloudellisiin yhteyksiin vaan pohjalla on inhimillisten kontaktien verkosto, joka rakentuu tuhansien ihmisten henkilökohtaiselle ystävyydelle ja vuorovaikutukselle läpi vuosikymmenten. Nyt tämä yhteys on läpi heimoaatteiden, toisen maailmansodan, kommunismin ja kylmänsodan kauden muuttunut yhteiseksi EU-jäsenyydeksi. Valtiollisella ja virallisella tasolla tapahtuva yhteydenpito ja vierailuvaihto on meille molemmille tärkeää, mutta koteihin kontaktit tulevat yksityisten kansalaisten kautta. Kiitos teille jokaiselle.

Toivotan onnellista ja iloista vuosipäivää 60 vuotiaalle Suomi-Unkari Seuran Lahden osastolle.

+++